

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 44 Volume: 9 Issue: 44

Haziran 2016 June 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

MÜFTÜLÜKLERE GELEN EVLİLİKLE İLGİLİ SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE DİNİ DANIŞMANLIĞIN ROLÜ

ROLE OF RELIGIOUS COUNSELING FROM THE SOLUTION MUFTIS TO MARRIAGE PROBLEMS

Salih AYBEY*

Öz

Bu araştırmamızda, Ege Bölgesinde bulunan Afyon, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla ve Uşak il müftülüklerine bağlı olarak hizmet sunan Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına danışılan soru ve sorunlar arasından "Evlilik" konulu sorular ele alınmıştır. 2005-2011 yılları arasında bürolara gelen 2246 soru arasından evlilikle ilgili gelen 296 soru incelenmiştir. Ele alınan bu sorulardan hareketle evlilik hayatının öncesinde ve sonrasında ortaya çıkan/çıkabilecek problemler tespit edilmeye çalışılmış ve aynı zamanda ortaya çıkan bu problemlerin çözümünde dini danışmanlığın rolü ele alınmıştır.

Buna göre, evlilikle ilgili en çok soru gelen konular evlilikte denklik, kadercilik ve din, mezhep ve kültür farklılıkları ile ilgili olduğu görülmüştür. Bu ve diğer konularda yaşanan sıkıntılar, evlilik öncesinde anne-baba ve çocuklar arasında, evlilik sonrasında ise eşler arasında değişik şekillerde problem olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışma boyunca incelenen 296 sorunun tamamına burada yer vermek mümkün olmadığı için, her başlığa ait birkaç örnek soru verilerek konunun değerlendirilmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Dini Danışmanlık, Aile ve Dini Rehberlik.

Abstract

In our research, in the Aegean Region Afyon, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla and Uşak provinces mufti, depending on their service offering Family and Religious Guidance Bureau to consult the questions and problems of "marriage" on the question have been addressed. from the office between the years 2005-2011 from 296 questions about marriage question from 2246 were analyzed. Discussed before the motion and after the marriage life of these questions arise / problems that can be studied to determine the role of religion and also consultancy in solving these new problems have been addressed.

Accordingly, most of equivalence conjugal marriage issue from the question, fatalism and religion, has been shown to be related to sectarian and cultural differences. These difficulties and other issues, between parents and children before marriage, and after marriage is emerging as a problem in different ways between the spouses. Because all of the 296 issues analyzed during the study to be able to give place here, evaluation of the subject by giving a few examples of questions for each title will be made.

Keywords: Marriage, Religious Counseling, Family and Religious Guidance.

Giriş

Bireylerin hayatlarıyla ilgili olarak verdikleri en önemli kararlardan olan evlilik, iki kişinin aile kurmak üzere kanunların uygun gördüğü şekilde, ruhen ve bedenen ömür boyu sürdürecekleri nitelikte bir araya gelmeleridir (Büyük Larousse, 1992: 3912). Evliliğin gereği ve nedenleri düşünüldüğünde, kişilerin biyolojik, sosyal ve psikolojik gereksinimlerini ve güdülerini doyurmayı amaçladıkları gözlenmektedir.

Evlilik ile birlikte iki ayrı karakterde, iki ayrı sosyal ve ekonomik yapıda yetişmiş fertler, belki de ayrı kültürde yetişmiş ve hatta bazen de ayrı iki dine tabii kimselerin bir araya gelmesi söz konusudur. Dolayısıyla bu kadar biyolojik, fiziki, sosyo-kültürel farklılıkları taşıyan bireylerin bir araya gelip uzun bir hayat yolculuğuna çıkmaları neticesinde, bu evliliğin her zaman mutlu bir şekilde geçeceğini beklemek elbette ki doğru olmaz. Evlilik hayatının akışı içinde eşlerin zaman zaman bir takım problem yaşamaları doğal kabul edilmelidir.

İslam'ın oluşturduğu sosyal hayat içerisinde aile sadece fiziki bir birliktelik olarak algılanmamış, kurulması dinen gerekli bir kurum olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle evlilik sağlıklı bir hayat için önemli bir öğe ve İslam'da teşvik edilmiştir (Nur 24/31; Nisa 4/3). Ayrıca evliliğin gerekliliği birçok ayet (Hucurat, 49/3; Araf, 7/189; Zümer, 39/6; Rum, 30/21; Nahl, 16/72; Nur, 24/32) ve hadiste (Buhari Nikah 1) vurgulanmıştır.

Ülkemizde toplumu dini konularda aydınlatma ve ibadet yerlerini yönetmekle görevli resmi kurum Diyanet İşleri Başkanlığı'dır (1982 Anayasası, Madde 136). Başkanlık değişen toplumsal ihtiyaçlara binaen topluma sunmakta olduğu din hizmetinin alanını hem özellik hem de sayısal açıdan genişletme yoluna gitmiştir. Bu değişim doğrultuda son yıllarda "sosyal açılımlı din hizmetleri" projesine ayrı bir önem verilerek ailede oluşan/oluşabilecek problemlerin çözümüne katkı sağlamak ve aile kurumunu

* Yrd. Doç. Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı.

güçlendirmeye yönelik olarak 15 Nisan 2002 tarih ve 199 sayılı oluru ile müftülükler bünyesinde "Aile ve Dini Rehberlik Büroları"nın kurulması kararlaştırılmıştır.

Adı geçen büroların kuruluş amacı, toplumumuzun aile hakkında dini açıdan doğru bilgilendirilmesini sağlamak, aile yapısının korunmasına katkıda bulunmak, halkımızın özellikle aile ve aile bireyleriyle ilgili dini içerikli soru ve sorunlarına çözüm üretmektir. (Bardakoğlu, 2010: 200).

Bu bağlamda çalışmamız Müftülükler bünyesinde faaliyetlerini yürüten Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına gelen evlilik üzerine gelen sorularından ve büro görevlileri ile yapmış olduğumuz görüşmelerden hareketle, evlilikler ile ilgili sorunlar üzerinde dini danışmanlığın nasıl bir etkiye sahip olduğunu ele alacaktır. Araştırmamız 2005-2011 yılları arasında gelen sorularla ve Ege Bölgesi ile sınırlıdır. Evlilikle ilgili Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına gelen sorular alt başlıklar halinde aşağıdaki şekilde tasnif edilerek değerlendirilecektir.

Tablo: Evlilikle İlgili Soruların Konularına Göre Dağılımı

KONULAR	SAYI	%
Evlilikte kadercilik	87	29.39
Evlilikte aldatma ve zina	55	18.58
Evlilikte din, mezhep ve kültür farklılıkları	61	20.61
Evlilikte denklik	93	31.42
Toplam	296	100.00

Tabloda görüldüğü üzere gelen soruların %31.42'si "evlilikte denklik", %29.39'u "evlilikte kadercilik" %20.61'i " evlilikte din, mezhep ve kültür farklılıkları", %18.58'i ise " evlilikte aldatma ve zina" hakkındadır. Çalışmamız tablodaki bu veriler esas alınarak değerlendirilecektir.

1. Evlilikte Denklik

Yukarıda da ifade edildiği üzere, evlilik konusunda en çok başvuru %31.42 ile (n=93) evlilikte denklik üzerine gelmiştir. Buradan hareketle gerek eş seçiminde dikkat edilmesi gereken gerekse eşler arası uyumda önemli bir etken olan evlilikte denklik şartlarına gereken önemin verilmesi gerektiği söylenebilir.

İslam hukukunda "kefâet" terimiyle ifade edilen denklikten maksat, evlenecek eşler arasında dini, ekonomik ve sosyal bakımdan yakınlık ve eşitlik bulunmasıdır (İslam İlmihali, (İslam ve Toplum), 2009, s. 214). Bu denkliğin hem çiftler arasında hem de hısımları arasında huzur ve sevgiye vesile olacağı düşünülmüştür. Ancak evlilikte denklik, bir sıhhat şartı değil bağlayıcılık şartıdır. Yani denklik, evlilik için mecburi bir şart olmayıp, sadece aile saadeti için gereklilik arz etmektedir.

Mezheplere göre denklik şartları değişmekle birlikte, (Yıldırım, 2004: 479) "dindarlık" konusunda eşitlik bulunması noktasında bütün mezhepler birleşmişlerdir. Ancak, kefaet günümüzde evliliğin devamı bakımından dikkate alınması faydalı görülen bir unsur olarak kabul etmenin ve nihai seçimi taraflara bırakmanın daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Evlilikte denklik her adayın arzu ettiği bir durumdur. Fakat bazen bireylerin kendilerine denk adaylar ararken yanlış tecrübeler yaşadıkları, bazen de kendine denk bir eşle evlenemedikleri için sıkıntılar yaşadıkları bürolara gelen sorulardan anlaşılmaktadır.

"Ben dindar bir bayanım. Kendime göre dinimi yaşama gayreti içindeyim. Evlilikte de karşıma kendime uygun biri çıksın diye hep bunu bekledim. Yani dinimi rahatlıkla yaşayabileceğim biri olsun istedim. Çok bekledim, çabaladım ama olmadı. Yaşım 31 oldu. Artık beklemektense önüme çıkan birisiyle evlenmeyi düşündüm. Ki öylede yaptım. Ama asıl kabus ondan sonra başladı. Hayatım zindan oldu. Ne dini hayatım kaldı ne de hayallerim... Ben ne yapmalıyım ne olur bana bir yol gösterin?" (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 468, Denizli, Nisan, 2007).

"Babamın ısrarı sonucu, bizden mal mülk bakımından üstün olan komşumuzun kızını aldım. Evlendiğim gündən beri ızdırıp çekiyorum. Eşimin isteklerine artık ulaşamaz oldum. Ben babamın evindeyken her şeyin en güzelini giyerdim, her yeri gezerdim vs. laflarından bıktım. Ayrıca eşimin anne babası da beni sürekli ezmeye çalışıyorlar. Böyle bir hayatı ben ne kadar çekebilirim. Artık ayrılma aşamasına geldim. Bana bir tavsiyede bulunun mümkünse?" (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 1609, İzmir, Kasım, 2010).

Örnek sorularda da görüldüğü üzere evlilikte denklik her ne kadar zorunlu bir şart değilse de aile huzuru açısından gereklidir. Evlilik, haliyle büyük bir hayat yolculuğuna yeni bir yerde tekrar başlamaktır. Dolayısıyla bu yolculuk esnasında ne kadar ortak değer varsa o nispette çatışma az yaşanır. Bunun için mümkün olduğu kadar farklı alanlarda denklik aramanın önemi büyüktür. Nitekim bu doğrultuda il müftülüklerine bağlı bürolara gelen pek çok soru/sorun bu görüşümüzü desteklemektedir.

Bu konuda bürolara danışan kişilere görevliler çoğunlukla dini bilgilendirme yoluyla yardımcı olmayı tercih etmişlerdir. Evlilikte denkliğin, kurulacak olan aile hayatının problemsiz devam etmesinde önemli olduğunu, ancak dindarlık dışındaki diğer şartların olmazsa olmaz şartlar olmadığını, kendine denk

birisini arayayım/bekleyeyim derken farklı sıkıntılarla karşılaşabileceğini vurgulamışlardır. Özellikle "dindarlık" hususunda eşitlik hususunu açıklarken, cevapların ayet ve hadislerle desteklendiği görülmüştür. Verilen cevaplarda gerekli dini bilgilendirmelerin yapıldığı, insanlara rehberlik edici bir üslup kullandıkları tespit edilmiştir.

2. Evlilikte Kadercilik

Evlilik başlığı altında gelen sorular içinde evlilikte kadercilikle ilgili sorular %29.39 ile (n=87) ikinci sıradadır. Birbiri yerine de kullanılabilen evlilikte kader, kısmet ve nasip soruları bu başlık altında değerlendirilmiştir. Aynı anlama gelen ifadeler bütünlüğü olarak da tanımlanan (Yılmaz, 2005: 7) bu kavramlar, evlilik hayatında sıkça kullanılan sözler arasındadır. Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına yöneltilen sorular incelendiğinde; kişinin evlenememesi veya istemediği bir evliliği yapmak zorunda kalması, eşyle anlaşamaması, huzursuz evlilikler gibi durumlarda yaşanan olumsuzluklar için kader/kısmet/nasip kavramlarının çokça kullanıldığı ve bu kavramlarla ilgili geniş bir yelpazede soruların geldiği görülmektedir.

"Kızım otuz yaşını geçti. Ama bir kısmeti çıkmadı. Etrafımda tanıdığım ondan daha küçük yaştaki kızlar evlendi ve çocuk sahibi oldular. Benim kızımın kısmeti kapalı olabilir mi?" (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 277, Aydın, Ocak, 2008).

"Evlilik bir kader mi? O zaman benim kaderim çok kötüymüş. Arkadaşlarım hep güzel insanlarla evlendiler, huzurlu bir yuvaları var. Ben ise dünya azabının içindeyim..." (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 400, Denizli, Ağustos, 2010).

Örneklere görüldüğü üzere mutsuz evlilikler, eşler arası problemler, evlenecek bir kısmetin çıkmaması vb. konular hep kadere bağlanmaktadır. Bu bağlamda gelen sorulara, görevliler "evliliğin kader olup olmadığını" açıklayarak cevap vermeye çalışmışlardır. Evliliğin kader olduğu veya olmadığı konusunda insanları ikna edici bir tavır almışlardır. Bununla ilgili verilen cevapların çoğunda "evliliğin hür irade çerçevesinde olduğu, ancak ilmi ile her şeyi kuşatan Allah'ın evlenecek olan iki kişiden habersiz olmasının düşünülemeyeceğini" vurgulamışlardır. Bazı cevaplarda ise "olmuş ve olacak her şeyin Allah katında yazılı olduğu, ama Allah bizim hangi eşi seçeceğimizi bilip yazdığı için seçmediğimizi, Allah onu seçeceğimizi bildiği için yazdığı" ifade edilmiştir. Ancak "Evlilik kader midir? şeklindeki sorulara dini danışmanlık bağlamında görevlilerin cevap vermekte zorlandıkları ve cevap birlikteliğine varamadıkları "kader değildir, kadedir ancak kendi kararımızın sonucudur" gibi farklı cevaplar verdikleri de gözlenmiştir.

3. Evlilikte Din, Mezhep ve Kültür Farklılıkları

Evlilikle ilgili gelen sorular içinde evlilikte din, mezhep ve kültür farklılıkları üzerine gelen sorular %20.61 ile (n=61) üçüncü sırada yer almaktadır. İnanç unsuru, toplum denilen insan mozaiğinin harçını oluşturmaktadır. Çünkü insanların uzlaşarak bir arada yaşamalarında dinin çok önemli bir rolü vardır. Evlenmede dinin (inanç birliğinin) ön plana çıkarılması, tesis edilmesi hedeflenen ideal aile düzenine şekil ve ruh vermesi sebebiyledir. Çünkü ailenin aslı fonksiyonlarından birisi, dünyaya gelen çocuklara müspet bir kimlik ve kişilik kazandırmak, onları sosyalleştirmek ve kültürün intikalini sağlamaktır (Meriç, 2004: 61). Aynı inancı paylaşmaları durumunda evli çiftlerin hem birbirlerine uyum sağlamaları, hem de aileden beklenen yukarıda zikrettiğimiz sosyal fonksiyonları gerçekleştirmeleri kolaylaşacaktır. Buna karşılık farklı dinlere mensup kişilerin evliliğinde eşler, muhtemelen bir kültür çatışması yaşayacak ve dünyaya gelen çocuklara her biri, kendi inanç ve kültürünü aşlamaya çalışacaktır. Alacağı farklı dini-ahlaki terbiyenin ise hem çocuğun kendisini hem de anne-babayı olumsuz yönde etkileyeceği, aile içi ihtilaflar yanında sosyal çatışmalara sebep olacağı kuşkusuzdur. Bu nedenle din farkından doğan evlenme engeli ile ilgili hukuki düzenlemelerin arka planında sosyal ve psikolojik zaruretlerin de bulunduğu düşünülebilir (Dağcı, 2000: 133). Diğerleri önemli olmakla birlikte aile kurumunda asıl olan, aynı dine mensup insanların birbiriyle evlenmesidir. Çünkü evlilikte denklik, huzurlu bir aile hayatı için önemlidir. Nitekim bürolara gelen sorularda bu konuda yaşanan problemlerin gündelik hayattaki tezahürleri açıkça görülmektedir.

"Benim eşim Danimarkalı. Otelde çalışırken tanıştık ve evlendik. Müslüman olacağını söylemişti ama şimdi olmuyor. Üç tane çocuğumuz var. Eşim, çocukları kendi dinine göre yetiştirmenin gayreti içinde. Ben de kendi dinime göre yetiştirmek istiyorum. Bu nedenle anlaşmıyoruz ve sürekli tartışma yaşıyoruz. Ne yapmam lazım, çocukları istediği gibi eğitmesine izin versem mi, yoksa boşansam mı?" (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 2097, Manisa, Eylül, 2009).

"Kızım üniversitede okurken Erasmus kapsamında Avrupa'ya (İspanya) gitti. Orada yabancı biriyle anlaşmış ve evlenme kararı almışlar. Biz bu evliliğe anne baba olarak karşı çıkıyoruz, ama nafîle. İlla evleneceğiz diyorlar. Böyle bir evlilik caiz mi? Ailecek perişanız, bir yol gösterin..." (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 343, Aydın, Nisan, 2011).

Görüldüğü üzere farklı dine mensup kişilerin evlenmesine dayalı olarak çocukların eğitimi noktasında ihtilaflar çıkabilmekte ve bu durum eşler arası çatışmalara dönüşebilmektedir. Ayrıca

toplumumuzda mezhep farklılıkları da bir evlenme engeli olarak düşünülmektedir. Nitekim farklı mezhep mensubu kişilerin evliliklerinde görülen aile anlaşmazlıkları müftülükler gelen sorular arasındadır.

"Birimiz Alevi, diğeri ise Sünni. Bu farklılık yüzünden ailelerimiz evlenmemize karşı çıkıyor. Biz bu farklılıktan hiç çekinmiyoruz ve bunu önemsemiyoruz. Ama aileler aynı düşüncede değil. Büyük bir çıkmazın içindeyiz. Böyle bir durumda mutlu bir evlilik kurmamız mümkün mü?" (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 135, Aydın, Ağustos, 2008).

Bürolara bu hususta yansıyan sorunların ağırlığı genellikle evlenme girişimi ile başlamakta, her iki tarafın ailelerinin tepkileri sonucu ya evlilik gerçekleşmemekte ya da sorunlu bir şekilde devam etmektedir. Bunun yanında kültür farklılıklarının da hem evlenecek gençleri düşündürdüğü hem de evlenenler arasında problemlere sebep olduğu yine bürolara gelen sorulardan anlaşılmaktadır.

"Nişanlanma aşamasındayım. Zihnimde problemler var. Nişanlanacağım kişi eğitim, gelir düzeyi ve ailenin sosyal statüsü itibarıyla bizden çok farklı. Ailem onu ahlakça çok beğeniyor ve evlenmemizi istiyor. Bense aramızdaki farklılıkların ileride problem olmasından korkuyorum. Ne tavsiye edersiniz?" (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 09, Afyonkarahisar, Eylül, 2009).

"Ben öğretmenim. Yedi yıllık bir evlilik hayatım var. Evliliğim babamın sözüne hayır diyemediğim için "ot" gibi geçiyor. Çünkü eşimle aramızda uçurumlar var. O ilkokul mezunu. Küçümsemek için demiyorum. Nice ilkokul mezunları var değişime, eğitime açık. Ama eşim elinde kumanda sabahtan akşama kadar o kanaldan bu kanala dizi izler. Şöyle romantik bir şiir okuyayım desem anlamaz. Misafir gelse nasıl konuşulup davranılacağı konusunda yetersiz. Anlatıyorum anlamıyor. Ne yapacağımı şaşırdım. Eve gidesim bile gelmiyor, bana bir tavsiyede bulunun lütfen." (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 1872, Kütahya, Aralık, 2008).

Yukarıdaki sorular birlikte değerlendirildiğinde, üç unsurun da evliliklerde hem eşler hem de aile büyükleri arasında sorun teşkil ettiği görülmektedir. Yaşı ilerlediği halde kendine uygun bir eş bulamayan ve kültürel uyumsuzluk nedeniyle evlenemeyen kişilerin sorularında bir husus dikkat çekmektedir. Bu kişilere özellikle çevre tarafından "sen kendini çok iyi yetiştirdin" şeklinde ego kabarmasına neden olabilecek sözler söylenmesi ve bu kişilerin yapılanların etkisiyle kendilerini üstün görme gibi bir eğilimin içine girmeleridir (Meriç, 2004 :53). Oysaki bu tarz bir yaklaşım, kişinin kendine ait öz eleştiri yapmasını engellediği ve bencilliğini artırdığı gibi suçu hep başkasına atıp her zaman kendisinin haklı olduğu düşüncesine sahip olmasına neden olabilir. Bunun pek çok örneği bürolara gelen sorularda görülmektedir.

Bu konuda da görevlilerin, genellikle dini bilgilendirme ve insanları ikna etmeye yönelik cevaplar vermişleri görülmektedir. Yabancı bir erkekle/kadınla evlenmenin uygun olup olmadığı şeklindeki sorulara anlaşılır ve yeterli dini bilgilendirme yapılarak, İslam'da evlilikte zorunlu ve geçici engeller ayet ve hadisler ışığında anlatılmıştır. Bununla birlikte büro görevlilerinin keskin cevaplar vermekten kaçınarak, ortamı bulucu, ılımlı ve evliliklerin devam etmesi yönünde cevaplar verdikleri gözlenmiştir.

4. Evlilikte Aldatma ve Zina

Günümüzde aileleri perişan eden, dağılmasına sebep olan en önemli problemlerden birisi hiç şüphesiz eşlerin birbirini aldatmasıdır. Bu problemin müftülükler gelen sorular arasında da oldukça fazla yer aldığını görmekteyiz. Oysa İslam'da evlilik dışı tüm ilişkiler yasaklanmış, özellikle zina büyük günahlardan sayılmış, buna başvuranlar ağır ifadelerle kınanmış, bu yanı sıra ağır cezai müeyyideler getirilmiştir (Furkan 25/65; İsrâ,17/31; En'am, 6/151). Buna rağmen evlilikle ilgili bürolara gelen soruların %18.58'ini (n=55) bu alandaki sorular oluşturmaktadır.

Boşanmaların başta gelen sebepleri arasında yer alan, ailelerdeki huzursuzluğun ve çözümlerin ana etkenlerinden biri olan aldatma, (Aybey, 2015: 104-126) eşlerin zina ve namus kavramları konusunda beklenen hassasiyeti göstermemelerinin bir sonucudur. Eşlerin aldatması, evlilik bağlarını zayıflatan, hatta ortadan kaldıran bir problemdir. Bu durum, evliliğin temel taşları olan sevgi, saygı ve güven bağlarını zedeler, sadakati ortadan kaldırır. Bu tür bir yaklaşım, evliliğin doğasına da aykırıdır (Çakmaklı, 1997: 26).

Evlilik, akde dayalı, karşılıklı dayanışmayla kurulmuş, içtimai onaylamayla hayata geçirilmiş önemli bir kurumdur. Evlilikte mutlu olmak için öncelikli unsur, güven ve sadakattir. Sadakatsizlik, eşler kadar çocukları da etkiler. Bu durumun olumsuz sonuçları anne-baba ile akrabalara hatta topluma bile yayılabilir. Nitekim bürolara gelen sorular, bu düşüncelerimizi destekleyen önemli örneklerdir.

"Bir şey anlatacağım ama gerçekten anlatması bile zor. Biz 7 yıllık evliyiz. Eşimi de seviyorum. Eşim işi gereği sık sık yurtdışına gidip 1 hafta filan kalıyor. Ben de bir şeytana uydum. Eşimin iş ortağıyla birkaç kez kaçamak yaptık. Şimdi eşimin ortağı daha sık birlikte olmak istiyor. Yaptığımız yanlış olduğunu biliyorum ama düşünüyorum da belki eşim de yurtdışında beni aldatıyordur. Eğer haberi olursa eşim ikimizi de öldürür. Ne yapmalıyım vicdanen çok rahatsızım?" (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 2345, Muğla, Eylül, 2011).

"Özel bir işyerinde çalışıyorum. İki çocuğum var. Hanımım çok ilgisiz, bu sebeple işyerindeki bir bayanla birlikte oluyoruz, ama kimse bilmiyor. Hanımımın üzülmesini de istemiyorum. Ama yaptığım şeyin yanlış olduğunu da biliyorum. Bana bir yol gösterin de bu sıkıntıdan kurtulayım?" (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 507, Denizli, Temmuz, 2009).

Örnek olarak verilen sorular incelendiği zaman, ailelerin ne tür riskler altında olduğunu görülecektir. Yahudilikte, (Levililer: 20; Tesniye: 22) Hristiyanlıkta, (Matta: 5;Yuhanna: 8/1-11) Müslümanlıkta (Furkan 25/68- 69; İsrâ,17/32; En'am, 6/151; Nur, 24/2-3) yani bütün ilahi dinlerde zina yasaklanmıştır ve sadakat evliliğin bekası için ilk şarttır. Bununla birlikte ailede mutluluğa açılan ilk kapının eşlerin dinlerini yaşamalarından geçtiğini düşünüyorum. Çünkü dinin haram olarak belirlediği yasaklara dikkat eden eş, hem kendisini hem de yuvasını her türlü olumsuzluktan koruyacaktır.

Ayet-i kerimede Cenabı Hak, hem erkeklerin hem de kadınların namuslu olmalarını emretmektedir (Nur, 24/31). Ne yazık ki ülkemizde, erkeklerin eşlerini aldatma davranışlarına karşı örtük bir onay gözlenmektedir. Bunda toplum hayatının şekillenişine neden olan toplumsal cinsiyet rolleri etkili olmaktadır, diyebiliriz. Konuyla ilgili olarak bürolara gelen sorular dikkat çekicidir.

"Kocam cumadan cumaya namazını kılar ama zina da yapıyor. Kendisine "neden böyle yapıyorsun" dediğimde "evli erkek için günah değilmiş" diyor. Doğru mu? (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Kişisel Karteks, No: 842, İzmir, Haziran, 2007).

Görüldüğü gibi erkeğin zina yapması toplumsal algılarda normal kabul edilmektedir. "Erkektir yapar ama döneceği yer yine evidir" düşüncesi ve söylemi, hemahlaki açıdan yanlıştır hem de kesinlikle İslam'la bağdaşmaz. Ailede, sadakat sadece kadından beklenmemeli, erkek de hanımına karşı sadakat duygusu içinde olmalıdır.

Sorulara verilen cevaplarda görevliler zina ve aldatma konularında soru soran kişilere kesin ve keskin ifadelerle cevap vermişlerdir. Yapılan işin yanlış olduğu, dinimizce zinanın en büyük günahlardan biri olduğu, toplumun temel nüvesi aileyi kökünden sarsan, insanlardaki namus ve iffet duygusunu rencide eden, ahlaksızlığın yayılmasını hızlandıran toplumsal bir bela olduğu, Yüce Allah'ın bu hususta açık emrinin olduğu ifade edilerek gerekli dini bilgilendirmeler yapılmıştır. Ayrıca iffet ve namus kavramının sadece kadın tarafına yüklenmemesi gereken bir husus olduğu, iffetli ve namuslu yaşamak, kadın-erkek her insanda bulunması gereken üstün manevi bir özellik, ahlaki bir güzellik olduğu konularında da tavsiyelerde bulunmuşlardır. Büro görevlileri yaşanan soruna çözüm getirici, ailelerin dağılmasına engel olucu cevaplar vermişlerdir.

Sonuç

Aile yapımızın korunmasına katkı sağlamak, insanların dini konularda bilme ve danışma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığı müftülükler bünyesinde Aile ve Dini Rehberlik Bürolarını açmıştır. Bu çalışmamızda Ege bölgesindeki il müftülüklerine bağlı olarak hizmet sunan bürolara gelen sorulardan evlilik ile ilgili 296 soru analiz edilerek evlilik hayatının öncesinde ve sonrasında ortaya çıkan/çıkabilecek problemler tespit edilmeye çalışılmış ve aynı zamanda ortaya çıkan bu problemlerin çözümünde dini danışmanlığın ne denli bir rol üstlendiği görülmüş ve verilen soru örnekleri ve verilen cevaplar din eğitimi biliminin sınırları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Evlilikle ilgili en çok soru gelen konu %31.42 ile evlilikte denklik üzerine olmuştur. Bunu %29.39 ile "evlilikte kadercilik" %20.61 "evlilikte din, mezhep ve kültür farklılıkları" ve %18.58 ile de "evlilikte aldatma ve zina" konuları takip etmiştir.

Bu ve diğer konularda yaşanan sıkıntılar, evlilik öncesinde anne-baba ve çocuklar arasında, evlilik sonrasında ise eşler arasında değişik şekillerde problem olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışma boyunca incelenen 296 sorunun tamamına burada yer vermek mümkün olmadığı için, her başlığa ait birkaç örnek soru verilerek konunun değerlendirilmesi yapılacaktır.

Çalışmamız neticesinde görülmüştür ki, insanların yaşadıkları sorunları çözme aşamasındaki ortak paydalarından birisi dindir. Çünkü din, inanan insanlar için daima maddi ve manevi şifa kaynağıdır. Dini danışmanlığın ortaya çıkmasıyla bazı insanlar ailevi sorunlarını psikolog ve aile danışmanlarının yanı sıra dini danışmanlara da açmıştır.

Ele aldığımız soru ve sorunlardan hareketle gerek evlilik öncesinde anne-baba ve çocuk arasında gerekse evlilik sonrası eşler arasında ciddi problemler yaşanmakta ve bunlar dini danışmanlık uygulamaları ile çözüm beklemektedir.

Bir takım eksiklikleri olmasına rağmen, il ve ilçe müftülükleri bünyesinde 2003 yılında açılmaya başlayan Aile ve Dini Rehberlik Bürolarını başlangıçtan günümüze kadar ciddi bir ilerleme göstermiştir. Bu nedenle aile problemlerinin çözümünde dini danışmanlık rolünü üstlenen Aile ve Dini Rehberlik Büroları geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gereken bir dini danışma ve rehberlik hizmeti örneği oldukları da tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- AYBEY, Salih, (2015), Aile Ve Dini Rehberlik Bürolarına Gelen Sorular Işığında Kadınların Boşanma Nedenleri (Ege Bölgesi Örneği), *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S: 4, s. 104-126.
- BARDAKOĞLU, Ali, (1994), "Hukuki ve Sosyal Açıdan Boşanma", *Türk Aile Ansiklopedisi*, İstanbul, c.1.
- BÜYÜK LAROUSSE, (1992), "Evlilik", İstanbul, c. 7, Gelişim Yayınları.

- ÇAKMAKLI, Kemal, (1997), "Eşlerin Birbirini Aldatması" *Bizim Dünyamız, Sorunlu Aileler*, Yayın No: 47, Ankara, BAAK Yayınları.
- DAĞCI, Şamil, (2000), "İslam Aile Hukukunda Evlenme Engelleri", *AÜİFD*, Ankara, c. 41, s. 133-134.
- ERTÜRK, Cumhur, (2011), *Kitab-ı Mukaddes*, İstanbul, Ozan yayınları.
- KOMİSYON, *İslam İlmihali*, (2009), (İslam ve Toplum), Ankara, TDV Yayınları.
- MERİÇ, Neviç, (2004), *Fetva Sorularında Değişen Kadın Yaşamı*, Elest Yayınları, İstanbul.
- YILDIRIM, Celal, (2004), *Kaynaklarıyla İslam Fıkhı*, İstanbul, Uysal Kitabevi.
- YILMAZ, Sinan, (2005), *Evlilikte Kader ve Kısmet*, Nesil Yayınları, İstanbul, s. 7.